

Implementacija obrasca plana upravljanja podacima u argos

- Lovorka Čaja
 lcaja@irb.hr
- Sanja Jurković
 sjurkov@irb.hr
- Bojan Macan
 bmacan@irb.hr
- Institut Ruđer
Bošković

Naslov

Plan upravljanja podacima

Započni

Uvod:

Plan upravljanja istraživačkim podacima (PUP) je službeni dokument istraživanja kojim se uklanja organizacijski nered u shemi upravljanja podacima.

Uvođenje obveze dostavljanja PUP-a u projektne prijedloge i izvještaje Hrvatske zaklade za znanost 2022. godine predstavlja korak prema ispravnom upravljanju istraživačkim podacima.

Argos je mrežni alat OpenAIRE-a koji olakšava izradu i omogućuje suradnju u ažuriranju planova, a primjenom zajedničkih standarda za strojno čitljive PUP-ove, potiče i njihovo usklađivanje s FAIR načelima.

1. Što je PUP?

1.1 Plan upravljanja istraživačkim podacima

Plan upravljanja istraživačkim podacima (PUP) je dokument koji opisuje sve aktivnosti koje se planiraju na skupovima podataka u okviru istraživanja i kako će se čuvati podaci nastali tijekom istraživanja, te što će se s njima događati po završetku projekta. PUP se sastoji od: opisa istraživačkih podataka, metodologije prikupljanja i upravljanja istraživačkih podataka, etičkih pitanja i pitanja intelektualnog vlasništva, plana dijeljenja i pristupa podacima, te strategije dugoročnog čuvanja podataka.

1.2 Zašto nam je važan?

Osim što PUP može poslužiti kao vodič kroz različite faze upravljanja podacima kako bi prikupljeni podaci bili najučinkovitije iskorišteni, njegova upotreba može uštediti vrijeme i trud istraživača, olakšati dijeljenje podataka s mogućnošću ponovno korištenja i nakon završetka projekta. Na taj način povećava se učinkovitost i transparentnost podataka, te potiče znanstvena suradnja.

2. FAIR

2.1 FAIR načela otvorenosti podataka

Podaci trebaju biti u skladu s FAIR principima kako bi se smatrali usklađenima s načelima prakse otvorene znanosti, a to su: pronalazljivost (Findable), dostupnost (Availability), interoperabilnost (Interoperability) i ponovna upotreba (Reusability). Primjena FAIR načela uključuje i načelo prema kojem podaci trebaju biti dostupni "as open as possible, as closed as necessary", odnosno u najvećoj mogućoj mjeri za njihovo ponovno korištenje i dovoljno povjerljivi da su zaštićeni osobni i ostali osjetljivi podaci.

2.2 Dijeljenje podataka

Dijeljenjem istraživačkih podataka smanjuju se troškovi, povećava se utjecaj znanstveno-istraživačkog rada i suradnja među znanstvenicima, što uvelike utječe na razvoj istraživačkog procesa, a sami podaci ostaju pohranjeni za buduća istraživanja i edukaciju.

3. Hrvatska i PUP

3.1 Hrvatska zaklada za znanost

Hrvatska zaklada za znanost je 2022. godine uvela obvezu izrade Plana upravljanja podacima za sva izvješća programskih natječaja kao obaveznog dijela prijavne dokumentacije. Ubrzo HRZZ obvezuje prijavitelje projekata i na objavljivanje PUP-ova na mrežnoj stranici Projekta te dodavanje poveznice na repozitorij u periodično izvješće.

3.2 Centar za znanstvene informacije Instituta Ruđer Bošković

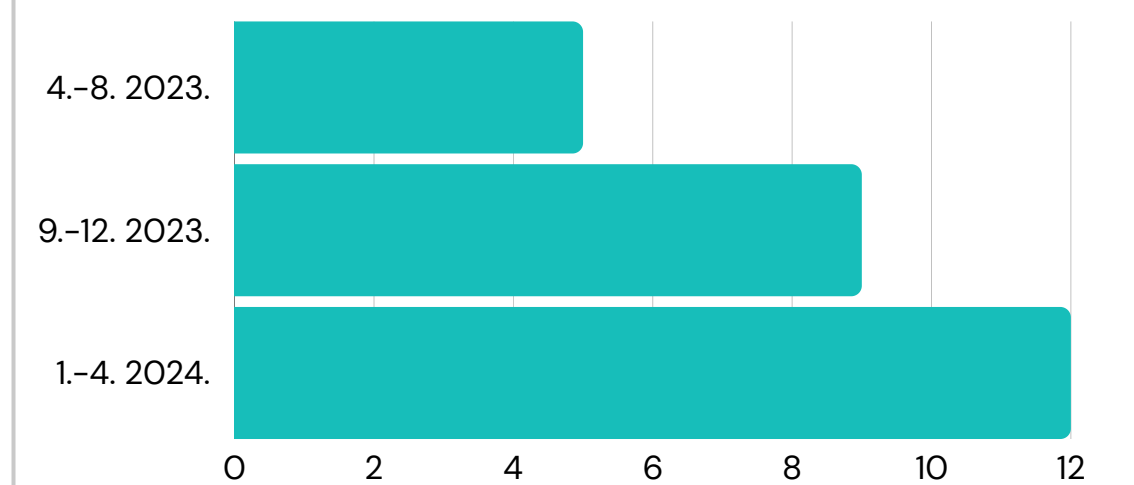
Centar prepoznaje važnost edukacije svojih znanstvenika o procesima upravljanja podacima te od samih početaka nudi podršku u tom području, u obliku predavanja, radionica i konzultacija.

4. Dodatna statistika

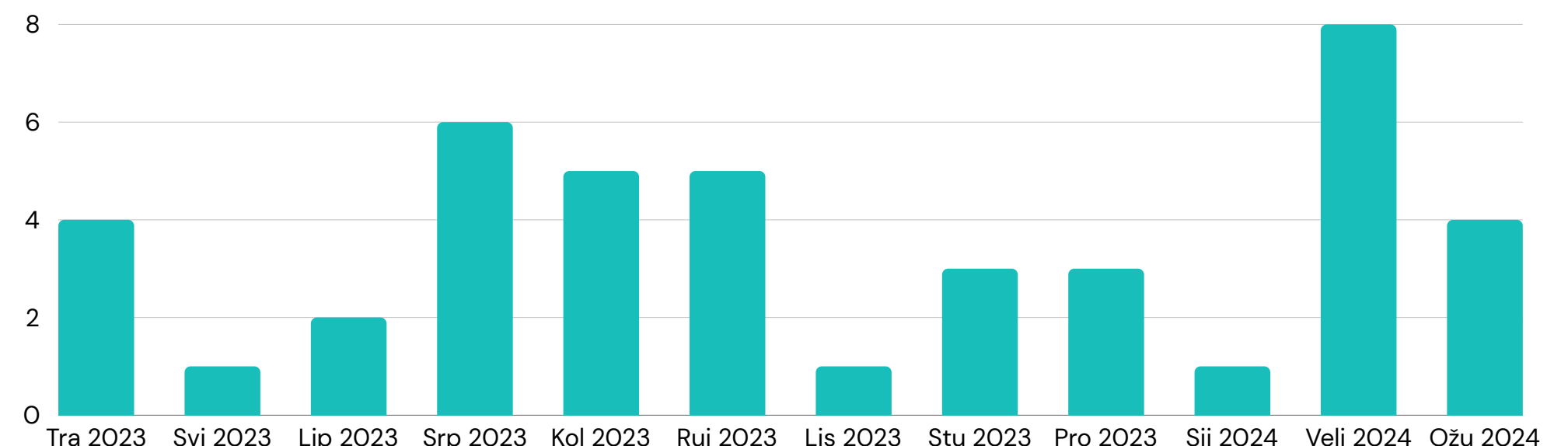
4.1 Od ukupno 43 pohranjena PUP-a u Fulir DATA, njih 39 se konzultiralo s CZI

4.2 Broj konzultacija prema kvartalima od travnja 2023. godine

4.3 Mjesečni broj pohranjenih PUP-ova u FULIR Data od travnja 2023. godine

5. Argos

5.1 PUP u Argosu

Argos je mrežni alat koji je razvio OpenAIRE s ciljem olakšavanja izrade strojno čitljivih PUP-ova. Temelji se na softveru otvorenog koda OpenDMP i dostupan je putem servisnog kataloga OpenAIRE-a i EOSC Marketplace-a. Korištenje Argosa istraživačima omogućuje suradnju u izradi i ažuriranju PUP-ova, objavu plana na otvoren i transparentan način, a primjenom zajedničkih standarda za strojno čitljive PUP-ove potiče usklađivanje s FAIR načelima.

Centar za znanstvene informacije radi na lokalizaciji Argosa na hrvatski jezik kako bi omogućio članovima hrvatske akademske i istraživačke zajednice korištenje tog alata za izradu strojno čitljivih PUP-ova. U suradnji s HRZZ-om aktivna je i implementacija HRZZ-ovog obrasca Plana upravljanja podacima u Argos na hrvatskom jeziku koji će biti ponuđen za slobodno korištenje.

